

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра прикладної економіки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства і галузі

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань: *13 Механічна інженерія*

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність: *133 Галузеве машинобудування*

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет: *механіко-машинобудівний факультет*

(назва інституту, факультету, відділення)

2016-2017 н. р.

Робоча програма *Економіка підприємства і галузі* для студентів галузі знань 13 «Механічна інженерія» спеціальності 133 «Галузеве машинобудування». «29» серпня 2016 року – 11 с.

Розробник: Шаповал Вадим Анатолійович, канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки Державного ВНЗ «НГУ»

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної економіки
(назва)

Протокол від «30» серпня 2016 року № 1.

Завідувач кафедри прикладної економіки

«30» серпня 2016 року _____ (проф. Вагонова О.Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу спеціальності 133 «Галузеве машинобудування»

Протокол від «___» _____ 20__ року № ___

«___» _____ 20__ року Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 2016 рік

© _____, 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів (ECTS) – 4,2	Галузь знань <i>Механічна інженерія</i>	нормативна
Модулів – 1	Спеціальність <i>Галузеве машинобудування</i>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		4-й
Загальна кількість годин – 126 год.		Семестр:
		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 год. самостійної роботи студента – 7,6 год.	освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр	Лекції:
		33 год.
		Лабораторні:
		0 год.
		Практичні
		11 год.
		Самостійна робота:
		82 год.
Індивідуальні завдання:		
0 год.		
Вид контролю:		
іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 44 год. / 82 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування цілісної системи знань стосовно економіки підприємства.

Предмет: методичні засади формування економічного механізму підприємства.

Основні завдання дисципліни: вивчення теоретичних засад управління економічними процесами на підприємстві, методів ресурсного забезпечення діяльності підприємства; набуття навичок розрахунку основних техніко-економічних показників підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- принципи діяльності підприємства як економічного суб'єкта та пояснювати вплив зовнішнього середовища на формування економічних процесів на підприємстві;
- економічну сутність основних фондів виробництва та пояснювати їх вплив на формування результатів діяльності підприємства;
- економічну сутність оборотних фондів виробництва та пояснювати їх вплив на формування результатів діяльності підприємства;
- принципи формування персоналу підприємства та забезпечення високої продуктивності праці різних категорій персоналу;
- форми оплати труда та розраховувати заробітну плату при застосуванні різних систем оплати;
- види економічних витрат за містом їх формування та розраховувати собівартість продукції;
- основні показники результатів виробничо-господарської діяльності та розробляти напрямки її покращення.

вміти:

- розраховувати структуру та показники руху основних фондів підприємства;
- розраховувати види вартості основних фондів та показники ефективності їх використання;
- розраховувати амортизаційні відрахування по основним фондам;
- визначати структуру та розраховувати ефективність використання оборотних фондів;
- розраховувати витрати на сировину, допоміжні матеріали та електроенергію, що споживає технологічне обладнання;
- розраховувати чисельність персоналу та фонд оплати труда та рівень продуктивності праці персоналу;
- розраховувати економічні витрати на виробництво продукції;
- розраховувати основні показники результатів діяльності підприємства.

3. Програма навчальної дисципліни

Підприємство в ринковій економіці. Основні суб'єкти та принципи господарської діяльності в ринковій економіці. Види підприємств та їх об'єднання. Особливості функціонування підприємства. Стратегія підприємства як відкритої системи. Основні ризики підприємства.

Основні засоби підприємства. Економічна сутність, систематизація та структура основних засобів. Організація обліку та оцінка основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів. Види зносу основних виробничих засобів. Амортизація. Методи нарахування амортизаційних відрахувань.

Оборотні фонди підприємства. Призначення, склад, класифікація, структура оборотних фондів. Джерела формування та поповнення оборотних

фондів. Кругообіг, стадії кругообігу оборотних фондів. Нормування оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних засобів, шляхи покращення використання оборотних фондів.

Промислово-виробничий персонал підприємства та продуктивність праці. Сутність, склад та структура персоналу. Якісно-кількісне планування персоналу. Продуктивність праці робітника, шляхи її підвищення.

Оплата праці на підприємстві. Економічний зміст заробітної плати та принципи її формування. Склад та структура заробітної плати. Форми та системи оплати праці.

Витрати виробництва та собівартість продукції підприємства. Сутність економічних витрат, види собівартості продукції. Склад собівартості продукції. Чинники впливу на рівень собівартості продукції та напрямки зниження витрат підприємства.

Результати виробничо-господарської діяльності підприємства. Вартісна оцінка продукції підприємства. Економічний склад прибутку, джерела його формування. Основні напрямки використання прибутку. Рентабельність виробництва та продукції. Шляхи підвищення рентабельності виробництва.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Підприємство в ринковій економіці	12	5				7						
Тема 2. Основні засоби підприємства вища	12	5				7						
Тема 3. Оборотні фонди підприємства	11	4				7						
Тема 4. Промислово-виробничий персонал підприємства та продуктивність праці	11	4				7						
Тема 5. Оплата праці на підприємстві	12	5				7						
Тема 6. Витрати виробництва та собівартість продукції підприємства	12	5				7						
Тема 7. Результати виробничо-господарської діяльності підприємства	12	5				7						
Разом за змістовим модулем 1	82	33				49						

Практичні заняття											
Тема 8. Структура та показники руху основних фондів підприємства	8		1			5					
Тема 9. Вартість основних фондів підприємства та показники ефективності їх використання	8		1			5					
Тема 10. Амортизація основних фондів підприємства	8		1			5					
Тема 11. Оборотні фонди (обігові кошти) підприємства та показники	8		2			5					
Тема 12. Чисельність персоналу підприємства. Фонд оплати труда та продуктивність праці.	7		2			4					
Тема 13. Витрати на виробництво та собівартість продукції підприємства	8		2			5					
Тема 14. Прибуток та рентабельність діяльності підприємства	8		2			5					
Разом практичні заняття	45		11			34					
Разом	126	33	11			82					

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 8. Структура та показники руху основних фондів підприємства	1
2	Тема 9. Вартість основних фондів підприємства та показники ефективності їх використання	1
3	Тема 10. Амортизація основних фондів підприємства	1
4	Тема 11. Оборотні фонди (обігові кошти) підприємства та показники	2
5	Тема 12. Чисельність персоналу підприємства. Фонд оплати труда та продуктивність праці.	2
6	Тема 13. Витрати на виробництво та собівартість продукції підприємства	2
7	Тема 14. Прибуток та рентабельність діяльності підприємства	2
	Разом	11

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Підприємство в ринковій економіці	7
2	Тема 2. Основні засоби підприємства вища	7
3	Тема 3. Оборотні фонди підприємства	7
4	Тема 4. Промислово-виробничий персонал підприємства та продуктивність праці	7
5	Тема 5. Оплата праці на підприємстві	7
6	Тема 6. Витрати виробництва та собівартість продукції підприємства	7
7	Тема 7. Результати виробничо-господарської діяльності підприємства	7
8	Тема 8. Структура та показники руху основних фондів підприємства	5
9	Тема 9. Вартість основних фондів підприємства та показники ефективності їх використання	5
10	Тема 10. Амортизація основних фондів підприємства	5
11	Тема 11. Оборотні фонди (обігові кошти) підприємства та показники	5
12	Тема 12. Чисельність персоналу підприємства. Фонд оплати труда та продуктивність праці.	4
13	Тема 13. Витрати на виробництво та собівартість продукції підприємства	5
14	Тема 14. Прибуток та рентабельність діяльності підприємства	5
Разом		82

8. Індивідуальні завдання

Не передбачені.

9. Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовується чотири групи методів навчання.

I група методів: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

II група методів: методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

III група методів: методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV група методів: бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

(Метод навчання: інформаційно-ілюстративний, практичний та індуктивний.

Передбачено консультації студентів викладачами згідно розкладу.

10. Методи контролю

Метод оцінювання знань: поточний контроль (письмова робота, усне опитування) або підсумкових контроль (письмова екзаменаційна робота, усне опитування).

Для діагностики знань використовується модульно-рейтингова система за 100-бальною шкалою оцінювання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль на практичних заняттях – 30 балів.

Поточний (або підсумковий) контроль за лекційним матеріалом – 70 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення нормативної дисципліни *Економіка підприємства і галузі* включає: робочу програму навчальної дисципліни, план практичних занять, екзаменаційні білети.

12. Рекомендована література

Базова

1. Паршина О.А. Управління конкурентоспроможністю машинобудівної продукції [Текст]: монографія/ О.А.Паршина.- Д.: НГУ, 2008.- 280 с.

2. Бойко, В.В. Экономика предприятий Украины: учебное пособие [Текст] / В.В. Бойко. – Днепропетровск: Национальный горный университет, 2002. – 535 с.

3. Солодовник, Л.М. Экономика виробничого підприємства: навчальний посібник [Текст] / Л.М. Солодовник, П.І. Пономаренко. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2004. – 285 с.

4. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002. – 480 с.
5. Петровивич Й. М. Економіка підприємства: Підручник. – Львів: "Магнолія плюс", видавець В. М. Піча. – 2004. – 680 с.
6. Економіка підприємства: структурно-логічний навчальний посібник [Текст] / під ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.
7. Грещак, М.Г. Внутрішній економічний механізм підприємства: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни [Текст] / М.Г. Грещак, О.М. Гребешкова. – К.: КНЕУ, 2001. – 103 с.

Допоміжна

1. Аверченков В.І. Збірник задач і вправ з технології машинобудування: навч. посібник/ В.І.Аверченков, О.О.Горленко, В.Б.Ільцький.- Житомир: ЖІТІ, 2001.- 314 с.
2. Бокулева М.О. Ціноутворення на продукцію машинобудівних підприємств з урахуванням вимог споживачів/ М.О.Бокулева// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2009.- № 2.- С. 13-19.-
3. Гевко О. Брендинг у машинобудуванні: стан і перспективи/ О.Гевко// Маркетинг в Україні.- 2008.- № 6.- С. 53-57.
4. Головкова Л.С. Ефективне використання бюджетування на підприємствах машинобудівної галузі Запорізького регіону/ Л.С.Головкова, О.М.Риженко// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2011.- № 2.- С. 135-138.
5. Гривківська О.В. Особливості управління фінансовою діяльністю підприємств машинобудування/ О.В.Гривківська, О.В.Прокопець//Актуальні проблеми економіки.- 2008.- № 8.- С. 91-96.
6. Гриньов А.В. Концептуальні засади системного управління конкурентним потенціалом машинобудівного підприємства/ А.В.Гриньов// Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит.- 2013.- № 6.- С. 54-57.
7. Гутів Г.Г. Державне регулювання експорту продукції машинобудівної галузі/ Г.Г.Гутів// Економіка. Фінанси. Право.- 2013.- № 5.- С. 10-12.
8. Дмитрів К.І. Аналізування управління об'єктами інтелектуальної власності машинобудівних підприємств/ К.І.Дмитрів// Вісник...- Львів, 2010.- С. 54-58.
9. Дружиніна В.В. Прогнозування експортного потенціалу машинобудівних підприємств з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності/ В.В.Дружиніна, Л.В.Різніченко// Актуальні проблеми економіки.- 2010.- № 7.- С.246-252.
- 10.Єфіменко Н.А. Механізм управління відтворення якості основного капіталу машинобудівних підприємств/ Н.А.Єфіменко// Актуальні проблеми

економіки.- 2010.- № 7.- С. 94-102.

11.Журавльова І.В. Факторний аналіз функціонування інтелектуального капіталу підприємств машинобудування/ І.В.Журавльова// Актуальні проблеми економіки.- 2013. - № 5.- С. 116-124.

12.Захаркіна Л.С. Збалансування інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в процесі стратегічного планування/ Л.С.Захаркіна// Актуальні проблеми економіки.- 2009.- № 3.- С. 88-95.

13.Зікіна В.О. Оцінювання ефективності формування стратегії інноваційної діяльності машинобудівних підприємств/ В.О.Зікіна// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2013.- № 2.- С. 119-122.

14.Зінов'єв Ф.В. Умови та рівень організації праці управлінського персоналу машинобудівних підприємств/ Ф.В.Зінов'єв, Т.І.Калініченко, І.А.Криворотько// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2008.- № 4.- С. 54-58.

15.Іляшенко А.Х. Створення холдингових структур підприємств машинобудування/ А.Х.Іляшенко// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2011.- № 1.- С. 99-104.

16.Кальєніна Н.В. Стан та проблеми управління витратами машинобудівних підприємств/ Н.В.Кальєніна// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2011.- № 1.- С. 105-107.

17.Козлянченко О.М. Аналіз ймовірності банкрутства машинобудівного підприємства на основі фінансових показників/ О.М.Козлянченко// Актуальні проблеми економіки.- 2010.- № 5.- С. 118-127.

18.Кузьмін О.Є. Засоби реагування на ризик нововведень у діяльності підприємств машинобудування/ О.Є.Кузьмін, В.Ю.Харчук// Актуальні проблеми економіки.- 2011.- № 1.- С. 117-127.

19.Ледян Т.О. Процес формування та управління грошовими ресурсами підприємств машинобудування/ Т.О.Ледян// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2012.- № 6.- С. 120-123.

20.Литвин О.О. Особливості планування маркетингової діяльності машинобудівних підприємств/ О.О.Литвин// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2011.- № 1.- С. 113-116.

21.Лутицька Ж.С. Управління розвитком машинобудівних підприємств за допомогою використання моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовищ/ Ж.С.Лутицька// Актуальні проблеми економіки.- 2011.- № 4.- С. 123-127.

22.Майстренко О. Економічно допустимі резерви виробничої потужності машинобудівних підприємств/ О.Майстренко// Економіст.- 2010.- № 9.- С. 46-48.

23.Полінський О.М. Ідентифікація та оцінка економічних ризиків

інноваційної діяльності в машинобудуванні/ О.М.Полінський// Регіональна економіка.- 2011.- № 3.- С. 80-88.

24.Саєнко С.Г. Методичні підходи до формування амортизаційної політики машинобудівних підприємств : [на прикладі машинобудівних підприємств Запорізької області]/ С.Г.Саєнко// Актуальні проблеми економіки.- 2012.- № 8.- С. 192-197.

25.Скриньковський Р.М. Методичні підходи до економічного оцінювання інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств для портфельних інвесторів/ Р.М.Скриньковський// Актуальні проблеми економіки.- 2011.- № 4.- С. 177-186.

26.Фатенок-Ткачук А.О. Оцінка експортного потенціалу регіонів України у машинобудуванні/ А.О.Фатенок-Ткачук// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2011.- № 1.- С. 28-32.

27.Чухрай Н.І. Діагностування ефективності управління витратами на інноваційні процеси машинобудівних підприємств/ Н.І.Чухрай// Актуальні проблеми економіки.- 2013.- № 8.- С. 75-80.

28.Шапуров О.О. Стан і тенденції розвитку машинобудування: [Машинобудівна промисловість України]/ О.О.Шапуров// Актуальні проблеми економіки.- 2009.- № 3.- С. 57-63.

29.Юхновська Ю.О. Конкурентоспроможність машинобудівних підприємств України/ Ю.О.Юхновська// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2013.- № 1.- С. 154-158.

30.Темченко О.А. Оцінка діяльності гірничорудних підприємств при формуванні їх конкурентних позицій з урахуванням ризиків / Економічний часопис-XXI (2015), 3-4(1), 80-83. – Режим доступу: http://soskin.info/userfiles/file/2015/3-4_1_2015/Temchenko.pdf.

13. Інформаційні ресурси

- Матеріали сайту Асоціації «Ліга машинобудівників та роботодавців України «Укрмашбуд» <http://www.ukrmashbud.org.ua/index.php/uk/>
- Матеріали сайту громадської організації «Асоціація технологів-машинобудівників України» <http://atmu.net.ua/index.php>
- Матеріали сайту Асоціації молодих вчених-машинобудівників <http://amum.org.ua/>
- Матеріали сайту Державного комітету статистики України (www.ukrstat.gov.ua), в тому числі його регіональних відділень;
- ресурси Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua);
- інформаційні та звітні дані акціонерних товариств, представлені на сайті www.smida.gov.ua;
- навчальні посібники, довідники бібліотеки ДВНЗ "НГУ".